

**A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
HATÉVES FEJLESZTÉSI TERVE
(2009-2014)**

Sarród
2008

Összeállították:

Dr. Kárpáti László igazgató

Dr. Jakál Lászlóné gazdasági igazgatóhelyettes

Fersch Attila igazgatóhelyettes

Goda István osztályvezető

Pellinger Attila osztályvezető

Reischl Gábor osztályvezető

Váczai Miklós osztályvezető

Koszta János állattenyésztési vezető

Peimli Piroska tájegység-vezető

Szabó Csaba tájegység-vezető

Szalai Imre szakreferens

Takács Gábor szakreferens

I. Tartalom

I. Tartalom.....	3
II. Tervezői összefoglaló.....	4
III. Stratégiai célok.....	5
III.1. Az Igazgatóság természeti értékeinek hatékonyabb védelme.....	5
III.2. Nemzetközi kötelezettségek ellátása.....	5
III.3. A természetvédelem társadalmi ismertségének és elfogadottságának növelése.....	5
III.4. Jövőkép.....	5
IV. Fertő-Hanság Tájegység.....	7
IV.1. Helyzetértékelés.....	7
IV.1.1. Védett természeti területek.....	7
IV.1.2. Natura 2000 területek.....	9
IV.1.3. A védetté nyilvánítás óta megvalósított intézkedések és azok eredménye.....	10
IV.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett tevékenységek bemutatása.....	16
IV.2.1. Védetté nyilvánítások befejezése.....	16
IV.2.2. Élőhely-rekonstrukciók.....	16
IV.2.3. Fajvédelmi tevékenység.....	18
IV.2.4. Infrastruktúra fejlesztése.....	19
V. Pannonhalmi Tájegység.....	22
V.1. Helyzetértékelés.....	22
V.1.1. Védett természeti területek.....	22
V.1.2. Natura 2000 területek.....	23
V.1.3. A védetté nyilvánítás óta megvalósított intézkedések és azok eredménye.....	23
V.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett tevékenységek bemutatása.....	25
V.2.1. Védetté nyilvánítások befejezése.....	25
V.2.2. Élőhely-rekonstrukciók.....	25
V.2.3. Fajvédelmi tevékenység.....	25
V.2.4. Infrastruktúra fejlesztése.....	26
VI. Szigetközi Tájegység.....	27
VI.1. Helyzetértékelés.....	27
VI.1.1. Védett természeti területek.....	27
VI.1.2. Natura 2000 területek.....	28
VI.1.3. A védetté nyilvánítás óta megvalósított intézkedések és azok eredménye.....	28
VI.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett tevékenységek bemutatása.....	30
VI.2.1. Védetté nyilvánítások.....	30
VI.2.2. Élőhely-rekonstrukciók.....	30
VI.2.3. Infrastruktúra fejlesztése.....	30
VII. Igazgatóság egészét érintő fejlesztések.....	32
VII.1. Központilag végzett tevékenységek helyzetértékelése.....	32
VII.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett fejlesztések bemutatása.....	32

II. Tervezői összefoglaló

Tervünk a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (FHNPI) II. hatéves (2009-2014) fejlesztési elképzeléseinek összefoglalása. Célunk meghatározni a FHNPI fejlesztésének legfontosabb stratégiai céljait, szükségleteit és gyakorlati intézkedéseit a II. Nemzeti Fejlesztési Terv és a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv III. tervezési időszakára, azokkal összhangban.

A fejlesztési terv egyrészt támpontot kíván adni a magunknak és a felettes szervezetnek a FHNPI költségvetésének tervezéséhez, másrészt kijelöli a beérkező források optimális felhasználásának irányait. A fejlesztési tervnek nem feladata konkrét projektek generálása, projektek javaslata vagy kidolgozása. Habár a tervezett fejlesztések némelyike megfelel egy-egy konkrét projektnek, a fejlesztési terv alapvetően fejlesztési irányokat, prioritásokat jelöl meg, amelyek megalapozzák a konkrét projektek kidolgozását a fejlesztés következő fázisaiban.

A tervezés elindításaként az egyes igazgatósági tevékenységek helyzetének feltárását végeztük el, melynek alapján meghatároztuk a fejlesztést, a nagy beavatkozást igénylő területeket. E fázisban a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) Természetvédelmi Hivatala (TvH) által kiadott tervezési útmutatást vettük alapul, és azt egészítettük ki egyrészt a fejlesztési tervek formai és tartalmi követelményeinek beépítésével, másrészt a FHNPI illetékességi területére jellemző sajátosságokkal. Ezzel párhuzamosan az egyes tájegységekben dolgozó munkatársak segítségével összegyűjtöttük a tájegységi szinten jelentkező legfontosabb célokat és feladatokat, illetve ezeknek megfelelően fejlesztési szükségleteket. A tervezés második szakaszában összegeztük az egyes beavatkozási területekre és az egyes tájegységekben javasolt fejlesztési elképzeléseket, majd azokat széles körben véleményeztettük a FHNPI munkatársaival. Végül a javasolt fejlesztési prioritásokhoz meghatároztuk a költségigényeket.

A tervezés különböző szakaszaiban a következő munkatársaink vettek részt: Dr. Kárpáti László igazgató, Dr. Jakál Lászlóné gazdasági igazgatóhelyettes, Fersch Attila igazgatóhelyettes, Pellingner Attila osztályvezető, Váczi Miklós osztályvezető, Goda István osztályvezető, Reischl Gábor osztályvezető, Takács Gábor szakreferens, Szalai Imre szakreferens, Szabó Csaba tájegység-vezető, Peimli Piroska tájegység-vezető, Koszta János állattenyésztési vezető

Sarród, 2008. július 14.

Dr. Kárpáti László
igazgató

III. Stratégiai célok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (FHNPI) fejlesztésének középtávú stratégiai céljait a 2009-2014 terjedő időszakra a következőképpen lehet összefoglalni:

III.1. Az Igazgatóság természeti értékeinek hatékonyabb védelme

- A FHNPI illetékességi területén a természeti és táji értékek állapota ne romoljon, a biológiai sokféleség ne csökkenjen.
- A védett természeti területek állapota javuljon. A tudományosan megalapozott aktív természetvédelem biztosítsa a természeti értékek gyarodását.
- Az emberi tevékenység által okozott kedvezőtlen hatások felszámolása érdekében élőhely-rehabilitációk, természetvédelmi kezelés, fajvédelmi programok, agrár-környezetvédelmi program stb. megvalósításainak eredményessége javuljon.
- Gondoskodni kell a természeti értékek és azok fenntartásának lehetőségeit feltáró kutatásokról, monitoringról.
- Hatékonyan kell üzemeltetni a természetvédelmi adatgyűjtő rendszeren alapuló nemzeti parki információs rendszert (TIR).

III.2. Nemzetközi kötelezettségek ellátása

- Az Európai Unió Natura 2000 hálózatába tartozó területek jelölő fajainak és élőhelyeinek védelme.
- Két és háromoldalú nemzetközi együttműködés a határmenti területek hatékony természetvédelme érdekében az osztrák, illetve szlovák partner szervezetekkel.

III.3. A természetvédelem társadalmi ismertségének és elfogadottságának növelése

- Az eredményes természetvédelmi és tájvédelmi tevékenység érdekében fejleszteni kell az együttműködést a térség hatóságokkal, önkormányzataival és civil szervezeteivel, a jó kapcsolatokat meg kell őrizni, ahol lehet tovább javítani.
- A természeti értékek hatékonyabb védelme érdekében fejleszteni kell az együttműködést a térségben gazdálkodó magánszemélyekkel és szervezetekkel.
Fejleszteni kell a természetvédelmi oktatás-nevelési és ismeretterjesztési tevékenységet annak érdekében, hogy a természet védelmének társadalmi támogatottsága növekedjen.

III.4. Jövőkép

Középtávú stratégiai céljaink kitűzésével a következő tulajdonságokkal jellemezhető Igazgatóság kialakítására törekszünk:

- A Nyugat-Pannon EU régió illetékességi területünkre eső részének természeti, illetve táji értékeinek, veszélyeztetett fajainak és élőhelyeinek, valamint működőképes ökológiai rendszereinek megőrzését és gyarodását elősegítő természetvédelmi szervezet kialakítása.

- Tudományosan megalapozott, a természetvédelmi célok érdekében végzett természetvédelmi kezelés és természetközeli gazdálkodás biztosítása a védett természeti területeken.
- A természetvédelmi kezelést és a hatósági munkát információkkal segítő, kutatásokon és monitorozáson alapuló Természetvédelmi Információs Rendszer működése.
- A természetvédelem társadalmi beágyazottsága, az önkormányzatokkal, civil szervezetekkel történő együttműködés által.
- Európai szintű bemutatás, hatékony nevelés, szemléletformálás, korszerű ökoturizmus megvalósítása.
- Kifogástalan együttműködés az EU szervezeteivel, rendszeres határokon átívelő két és többoldalú nemzetközi természetvédelmi együttműködés.

IV. Fertő-Hanság Tájegység

IV.1. Helyzetértékelés

IV.1.1. Védett természeti területek

IV.1.1.1. Területi adatok

Név	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23730,8	7659,4
Soproni Tájvédelmi Körzet	4891,1	734,3
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	17,2	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	27,3	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	18,0	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	7,9	0
Nagyecenki hársfasor Természetvédelmi Terület	11,1	0
Összesen:	28703,4	8393,7

IV.1.1.2. Művelési ágak szerinti megoszlás

Egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek művelési ág szerinti összetétele (hektár)

Művelési ág	Szántó	Gyep	Szőlő, Kert, Gyüm.	Nádas	Halastó	Erdő	Kivett	Összesen
Fertő-Hanság NP	1809,0	6647,1	187,1	6642,5	410,6	5614,9	2419,6	23730,8
Pannonhalmi TK	445,8	355,4	51,3	15,4		6692,7	711,0	8271,6
Soproni TK	0,2	79,4	70,0			4445,8	295,7	4891,1
Szigetközi TK	653,8	543,2	1,3	311,2	1,7	5916,3	2254,3	9681,8
Bécsi-domb TT		7,9						7,9
Ikva-patak menti TT		16,5					1,5	18,0
Liget-patak menti TT		26,6					0,7	27,3
Nagyecenki hársfasor TT		4,9				1,3	4,9	11,1
Pannonhalmi Arborétum TT						3,7	21,9	25,6
Soproni Botanikus Kert TT							17,2	17,2

IV.1.1.3. Tulajdonviszonyok

Tulajdoni forma	állami tulajdon idegen kezelésben	állami tulajdon NPI kezelésben	nem állami tulajdon (ha)				Összesen
			Szektor csoport	állami területek (ha)	gazdasági társaságok	önkormányzatok	
Fertő-Hanság NP	10753,8	9640,4	651,5	230,7	361,9	2092,5	23730,8
Pannonhalmi TK	6885,8	237,9	55,0	53,9	42,2	996,8	8271,6
Soproni TK	4178,3	194,3	27,6	120,1	2,0	368,8	4891,1
Szigetközi TK	6762,3	736,7	103,2	96,8	760,2	1222,5	9681,8
Bécsi-domb TT	7,9						7,9
Ikva-patak menti TT	12,5					5,5	18,0
Liget-patak menti TT	23,2					4,1	27,3
Nagycenki hársfásor TT	11,1						11,1
Pannonhalmi Arborétum TT	3,7					21,9	25,6
Soproni Botanikus Kert TT	17,2						17,2

IV.1.1.4. Természeti állapot ismertetése**Fertő-Hanság Nemzeti Park**

A Nemzeti Park fertői területe nagy kiterjedésű nádasokkal borított medrű szikes tavat, part menti szikeseket és melegkedvelő cseresekkel, tölgyesekkel fedett lapos, lajtmészke dombsort, a Hanságban lápréteket, mocsárréteket, tőzegrre telepített lágy lombos fafajú erdőket, változatos vízhozamú vízfolyásokat és kisebb tavakat foglal magába. Főként a hansági területek – az ismert történeti előzmények miatt – emberi tevékenység által befolyásoltak. A lecsapolt egykor nyílt vízzel borított medrek és a lápok helyén ma mozaikos szerkezetű természetszerű élőhelyek találhatóak. A Hanságban él hazánk legveszélyeztetettebb gerinces állatának, a rákosi viperának egyik állománya. A Fertő hazánk egyik legjelentősebb vízimadár költő- és gyülekező helye. Mindkét területrészen fenntartásában fontos szerep jut a területre jutó víz mennyiségi és minőségi viszonyainak, ezáltal a tápláló vízfolyások állapotának, természetességének.

A nemzeti park természetvédelmi kezelési tervének tervezete elkészült, területi egyeztetése várhatóan 2008-ban lezárul.

Soproni Tájvédelmi Körzet

A tájvédelmi körzet területét elsősorban erdők borítják, mellettük a völgyek alján hegyi kaszálórétek, kisebb tavak, illetve több lakott terület található. Az erdők egy része jó

természetességű bükkös, gyertyános-tölgyes és cseres-tölgyes, de jelentős kiterjedésben találunk még az 1900-as években mesterségesen kialakított fenyveseket (zömmel lucfenyő) is. Az elmúlt évtizedekben a szűkár miatt a lucosok jelentős része kipusztult, kényszerű letermelésük után helyükön őshonos fafajokkal erdősítettek.

A tájvédelmi körzet területén az egyik legnagyobb problémát a terület vadeltartó képességét jelentősen meghaladó vadállomány okozza, amely akadályozza az erdők természetes felújulását és komoly természetvédelmi károkat okoz. A területen folyó erdőgazdálkodás során a jövőben a természetközeli erdőfelújítási módokat kell előtérbe helyezni. Kisebb problémát jelent a növekvő turizmus, de ez megfelelő irányítással kezelhető.

A tájvédelmi körzet természetvédelmi kezelési tervének tervezete elkészült, területi egyeztetése várhatóan 2008-ban lezárul

Liget-patak menti Természetvédelmi Terület

A terület legnagyobb részét jó természetességi állapotú láprétek és mocsárrétek borítják. Jelentős mennyiségű védett növényfaj (pl. szibériai nőszirm, magyar lednek, békakonty stb.) található a területen, rendszeres fészkelő a fokozottan védett haris.

Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület

A terület legnagyobb részét jó természetességi állapotú láprétek és mocsárrétek borították. 2008 tavaszán az egész területén feltörték a gyepeket. A terület teljes körű helyreállítása szükséges.

Bécsi-domb Természetvédelmi Terület

Jó természetességű sztyeprét borítja a területet, amelyet helyenként az akác terjedése veszélyeztet. Védett fajok közül kiemelendő *a szívlevelű gubóvirág, a leánykőöröcsin, a árlevelű len vagy a zöld gyík.*

Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület

A botanikus kert fenntartását és fejlesztését a Nyugat-Magyarországi Egyetem folyamatosan végzi. A kert állapota megfelelőnek tekinthető.

Nagyecenki Hársfasor Természetvédelmi Terület

A Nagyecenki hársfasor vagyongazdálkodója a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. A fasorra a természetvédelmi kezelési terv mellett részletes, az egyes fákra kiterjedő helyreállítási terv készült. A helyreállítás első szakasza elkezdődött, de források hiányában a tevékenység nem folytatódott.

IV.1.2. Natura 2000 területek

• Fertő-tó	HUFH10001	8 703,9 hektár
• Rábaköz	HUFH20001	6 143,2 hektár
• Fertő-tó	HUFH20002	11 316,0 hektár
• Fertőmelléki dombsor	HUFH20003	2 540,5 hektár
• Dudlesz-erdő	HUFH20006	1 092,7 hektár
• Répce-mente	HUFH20010	746,8 hektár
• Soproni-hegység	HUFH20012	5 331,5 hektár
• Határmenti-erdők	HUFH20013	2 247,0 hektár
• Hanság	HUFH30005	13 557,4 hektár

-
- Rába HUFH20011 4 379,4 hektár

IV.1.3. A védetté nyilvánítás óta megvalósított intézkedések és azok eredménye

IV.1.3.1. Élőhelyek kezelése és fenntartása

Fertő-Hanság Nemzeti Park

A fertőparti gyepek szikes jellegének, valamint azok biológiai sokféleségének fenntartása érdekében a Nemzeti Park Igazgatóság régi magyar háziállatokkal természetvédelmi kezelést folytat, illetve kaszáló gazdálkodást végez. A legeltetést és kaszálást saját eszközökkel, saját szakemberekkel oldja meg. Hasonló szelíd tájgazdálkodás folyik a hansági gyepek természeti értékeinek védelmében is. A védett erdőkben a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. illetve a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. gazdálkodik. A Fertő nagy kiterjedésű nádasait szolgalmi jog alapján egy magánvállalat kezeli. A Fertő és Hanság vizeinek kezelője az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság. A magántulajdonban lévő védett területek aránya nem jelentős, elsősorban a Fertőrákos-Balf környéki szőlőkre, valamint néhány védett hansági gyepterületre korlátozódik. A Fertő tavon a halászati jogot az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatósággal közösen 2004-től gyakoroljuk.

Soproni Tájvédelmi Körzet

A Soproni TK erdőterületein a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt., illetve egy kis területen magánszemélyek gazdálkodnak. A gyepek többsége igazgatóságunk vagyonkezelésében van, ezeken a természetvédelmi igényeknek megfelelő kaszálást bér munkával végeztetjük el.

Liget-patak menti Természetvédelmi Terület

A természetvédelmi terület legnagyobb része igazgatóságunk kezelésében van. A területen a legfontosabb a megfelelő módon (mozaikos kaszálás) és időben elvégzett kaszálások biztosítása, amely a tulajdonviszonyok miatt viszonylag egyszerűen biztosítható.

Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület

Az Ikva-patak menti rétnak mintegy egyharmada magánkézben, kétharmada állami tulajdonban van. A gyepeken 2008 tavaszáig nem történt kaszálás (az 1990-es évek óta), ekkor azonban a rét csaknem teljes területét megtárcsázták. A természetkárosítás miatt indított eljárások még folyamatban vannak, ebben szakértőként közreműködünk. A helyreállítás nem kezdődött meg.

Bécsi-domb Természetvédelmi Terület

A terület teljes egészében igazgatóságunk kezelésében van. A területen a tájidegen, ún. invázió fajok, (pl. akác) irtását megkezdtük, a hazánkban csak itt előforduló szívlevelű gubóvirág élőhelyének fenntartása érdekében.

Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület

A botanikus kert élőhely-fenntartási munkáit a Nyugat-magyarországi Egyetem megfelelő színvonalon végzi a természetvédelmi kezelési tervnek megfelelően. A területen végzett beavatkozásokat a természetvédelmi őrszolgálat ellenőrzi.

Nagycenki Hársfasor Természetvédelmi Terület

A hársfasor rekonstrukciója két éve indult el. A terület kezelője a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt., a területen folyó beavatkozásokat a természetvédelmi őrszolgálat ellenőrzi.

IV.1.3.2. Fajvédelem

Igazgatóságunk az alábbi, a hazai természetvédelem számára kiemelt jelentőségű fajokra működtet fajvédelmi programokat:

- Hagymaburok kosbor és lápi hízóka védelme

A két fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj az elmúlt 15 évben a kipusztulás szélére került. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az elmúlt 10 évben végzett beavatkozások hatására a két fokozottan védett faj állománya stabilizálódott, de a hosszú távú fennmaradás érdekében szükséges a láprét és környékének rehabilitációja, ennek érdekében a területet minden évben lekaszáljuk, így 2008-ban is.

- Pókbangó védelme

Az 1990-es évek közepén felfedezett néhány tucatből álló fertői állomány élőhelyét minden évben magyar szürke szarvasmarhával legeltetjük. A kezelés következtében stabilizálódott, majd növekedésnek indult az állomány, amely 2007-re meghaladta a 900 tövet. Mivel a kezelésnek ez a formája a faj védelmében hatékonynak bizonyult, a továbbiakban is ezt fogjuk alkalmazni.

2006-ban vált ismertté a faj Harka melletti (Soproni-hegység) lelőhelye. 2007-ben elvégeztük az állomány felmérését (200-250 tő). A terület védetté nyilvánítási folyamatát megindítottuk.

- Lápi póc védelme

A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált faj védelmi programjának előkészítése 2004-ben elkezdődött. 2008-ig felmértük a lehetséges élőhelyeket, és több alkalmas élőhelyre sikeresen visszatelepítettük, például a Bősárkány melletti Nyirkai-Hany területére, és több hansági csatornába.

- Kétéltű- és hullómentés a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hullópoptulációk emberi beavatkozás nélkül, biztonságosan jussanak át a fertői szaporodó helyek, valamint a telelőhelyül szolgáló erdők közti úttest alá beépített átkelőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a tovább építésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítését folyamatosan tervezzük. A 2001-2005 közötti száraz időszak után 2007-ben ismét tömeges vonulás volt tapasztalható, ami rámutatott arra, hogy a védelmi rendszer további kiépítése sürgető feladat. Ezt KEOP alprojektként tervezzük megvalósítani. A tervek 2008 őszén elkészülnek.

- Rákosi vipera védelme

A populáció védelme és az élőhelyek háborítatlanságának biztosítása miatt pontos állománybecslést lehetővé tevő felmérés hosszú ideig nem történt, de 2001-ben az igazgatóság kutatási programot indított az állomány és a potenciális lelőhelyek felmérése érdekében. Új, korábban nem ismert előfordulási helyet találtunk 2002-ben, amelyet a vaddisznó elleni védelem miatt villanypáztorral kerítettünk be. A kutatás során tapasztalt kevés megfigyelés aggasztó, mivel arra utalnak a terepi vizsgálatok, hogy a megfogyatkozott állományt a

robbanásszerűen elszaporodott borzok predációja végveszélybe sodorhatja. A két elkerített élőhely kezelését, illetve a védőrendszer karbantartását folyamatosan végezzük. Az állomány hatékonyabb védelme érdekében 2008-ban LIFE+ pályázatot nyújtottunk be az érintett nemzeti park igazgatóságokkal és társadalmi szervezetekkel közösen.

- Fészkelő vízimadarak védelme

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany) vizes élőhelyrekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelő- és pihenőhelyeivé váltak. 2008-ban biztosítottuk a megfelelő mennyiségű vizet az élőhely fenntartása érdekében. A mekszikópusztai elárasztások környékén, ahol a vadászati jogot az igazgatóságunk gyakorolja, a róka és a vaddisznó állomány gyérítését a fészkelő vízimadarak költségének sikere érdekében folyamatosan végezzük. A fészkelési időszak után a nádas terjeszkedésének megakadályozására őshonos állatfajtákkal legeltetünk, illetve kaszálunk. A fészkelő szigeteket minden ősszel lekaszáljuk, így biztosítva a következő évi fészkelési lehetőséget.

- Fehér gólya védelme

Az illetékességi terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat az elmúlt években. 2007-ben a megye 103 települését mértük fel. Ennek eredményeként 207 fészek ismert, ebből 187 volt elektromos távvezeték oszlopon. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, fészektartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve, ehhez igazgatóságunk biztosítja a fészektartókat, amelyet igény szerint kiszállítunk a területgazdához. Gondoskodunk a fészkekből kiesett fiókák mentéséről. Előrehaladott egyeztetések vannak az áramszolgáltatóval a veszélyes középvezetékű oszlopok leszigetelésére a fészkek környékén. Ezeket az áramszolgáltató folyamatosan elvégzi.

- Ragadozómadár védelem

A területünkön előforduló rétisas, parlagi sas, barna kánya, darázsölyv, kerecsensólyom, kék vércse, uhu, illetve az életmódja miatt itt tárgyalt fekete gólya és holló védelme érdekében kiemelt figyelmet szentelünk a fészkek felderítésének és az ismert fészkek rendszeres ellenőrzésének. A fajok védelmének fontos része a műfészkek kihelyezése (44 db-ot helyeztünk ki), a légvezetékek szigetelése és a területen gazdálkodókkal való folyamatos együttműködés. Az állományok egy részében a védelmi tevékenység sikeresnek nevezhető, de több faj (pl. kékvércse, darázsölyv) esetében, hasonlóan az országos tendenciához, csökkenő tendenciát tapasztalunk. Fertőszéplak és Fertőújlak határában összesen mintegy 400 ürgét telepítettünk ki (a péri repülőtérről mentve őket). Ezzel is biztosítottuk a stabil ürgeállományt az őket fogyasztó ragadozó madarak (pl. kerecsensólyom) számára.

- Tűzok védelme

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 200 teledő példány) védelme során a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézetének munkatársaival szorosan együttműködve veszünk részt a tűzok LIFE programban. A magyar-osztrák-szlovák hármashatár térségében a tűzok igényeinek megfelelő gazdálkodási formák bevezetése a 90-es években megtörtént, a terület bekerült az Érzékeny Természeti Területek hálózatába, így a tűzok ökológiai igényeinek megfelelően gazdálkodók kiegészítő támogatáshoz jutnak. A további gazdálkodók bevonása érdekében rendszeresen végzünk szaktanácsadást és tájékoztatást. A eredményes védelem következtében a kisalföldi tűzokállomány folyamatosan emelkedik. Az 1990-es évek végén meglévő 70-80 példánnyal szemben 2008-ban már 125 példány volt.

IV.1.3.3. Élőhely-rekonstrukció

- Fertői szikes tavi élőhely-rekonstrukciók

Az 1989-ben megvalósítottunk egy szikes tavi élőhely-rekonstrukciót Fertőújlak térségében, amit 1998-ban bővítettünk. Így összesen három sekély szikes tavat tudunk az élővilág igényei szerint működtetni, közel 600 hektárnyi területen, a kezelési tervben foglaltak betartásával. Az elárasztások vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. A madárköltési időszakot követően a területet kaszáltuk és rackajuhval legeltettük a nádasodás ellen. Az adott évben elárasztásra nem kerülő területrészeket magyar szürkemaráhával legeltettük.

- Nyirkai-Hany

2001-ben Bősárkány térségében az ún. Nyirkai-Hanyban, 416 hektáron sikerült egy hansági vizes élőhely-rekonstrukciót valósítani meg. A területen már olyan madárfajok tucatjai fészkelnek, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költésre alkalmas területek. Jelölésünk alapján 2006-ban a területet felvették a Ramsari Egyezmény által védett területek közé. A területen a vízjogi engedély tartalma szerint végezzük a vízkormányozást. A fészkelő szigeteket ősszel lekasáljuk a következő évi költés feltételeinek biztosítása érdekében, és elvégezzük a patkányirtást.

- Fertői nádasok vízutánpótlását biztosító csatornarendszer kotrása

Az elhúzódozó aszály miatt már állandósuló tartósan alacsony nyári vízállás következtében a nyílt víztől távolabb eső nádasokba nyáron már nem jut be az oxigéndús víz az öblözetekből, emiatt pangóvizek alakulnak ki és a nádas megritkul. A víznek a nádasok belső részeire jutását a 50-es években kialakított 250 kilométer hosszúságú csatornarendszer depóniái akadályozzák. Ezt, a nád kiszállításra létrehozott csatornarendszert már hosszú ideje nem használják. 2001-2003 között megkezdtük a főcsatornák kotrását azért, hogy a víz bejuthasson a nádasba. Ezt olyan módon végeztük el, hogy a depóniát 50 méterenként átvágva a víz beáramolhasson a belső nádas állományokba is. 2005-ben Igazgatóságunk támogatásban részesült, amiből megkezdődhetett a teljes hazai csatornarendszer rekonstrukciójának tervezése, a tervek 2006-ban elkészültek. Egyeztetések folynak az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatósággal (a Fertő másik kezelőjével) közös pályázat benyújtására.

- Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2001-ben kezdte meg Igazgatóságunk a láprét rekonstrukcióját. Kezdetben avarfelhalmozódást csökkentő intézkedések történtek és megkezdődött a nád visszaszorítása a területen. A megfelelő kezelések önmaguk is jelentős eredményeket hoztak (pl. stabilizálódott a hagymaburok és a lápi hízóka állománya, ismét tömegesen virágzik a fehérmájvirág), de a láprét hosszú távú fennmaradása csak a teljes rekonstrukciós terv végrehajtása esetén biztosítható. A teljes rekonstrukció keretében megvásárlásra kerülnek a láprét magánkézben lévő területei, biztosítjuk a terület vízellátását és megszüntetjük a területet veszélyeztető tényezőket (illegális hulladékelhelyezés, kerékpárút, akácos).

IV.1.3.4. Természetvédelmi infrastruktúra

Az elmúlt 15 év során jelentős természetvédelmi infrastruktúra épült ki a tájegység területén. A fejlesztések többsége a Fertő mentén történt, de jelentős beruházások indultak meg a Hanságban is.

Típus	Fertő-Hanság Nemzeti Park	Soproni TK	Soproni Botanikus Kert TT
Látogatóközpont	Csapody István Természetis-kola és Látogatóközpont (<i>Fertőújlak</i>) (2007)	-	-
Bemutatóhely	Kócsagvár (<i>Sarród</i>) Esterházy Madárvárta (<i>Földsziget</i>) „Hanság Élővilága” kiállítás (<i>Ötészmajor</i>) Fehértói Madárvárta (<i>Fehértó</i>) Püspöki-kőfejtő (<i>Fertőrákos, önk.</i>) Madármegfigyelőhelyek <ul style="list-style-type: none"> ○ Nyéki Szállás ○ Borsodi ○ Cikes ○ Királytó ○ Nyirkai-Hany ○ Fehértó 	Kakasosház (<i>TK központ</i>) Károly Kilátó (<i>Soproni Városszépítő Egy.</i>) Várhely (<i>TAEG ZRt.</i>)	Botanikus kert
Oktatóközpont, táborhely	Csapody István Természetis-kola és Látogatóközpont (<i>Fertőújlak</i>) (2007) Kócsagvár (<i>Sarród</i>) Fehértói Madárvárta (<i>Fehértó</i>)	-	-
Tanösvények száma, megnevezése	<ul style="list-style-type: none"> • Sziki Őszirózsa (2001) • Hany Istók (2007) • Tőzike (2007) • Vízi Rence • Gyöngyvirág (<i>TAEG ZRt.</i>) • Hegykői (<i>önk.</i>) • Kövi Benge (<i>önk.</i>) <p>+ Fertő-Hanság NP-t bemutató terepi táblarendszer (2007)</p>	Ciklámen (<i>TAEG ZRt.</i>)	-
Hatósági tábla	44% táblázottság (113 db)	50% táblázottság (18 db)	100% táblázottság (3 db)
Majorság	Hídi-major László-major	-	-

A Liget-patak menti TT, az Ikva-patak menti TT és a Bécsi-domb TT területén a hatósági táblák kivételével nincs és nem is tervezünk kiépített természetvédelmi infrastruktúrát.

IV.1.3.5. Oktatási tevékenység

A sarródi Kócsagvárban 1994-től erdei iskolát, nyaranta tábort működtettünk. A hansági Fehértó mellett a kezdetektől természetvédelmi és ornitológiai tábor várja a fiatalokat. 2007-ben új oktatóközpontot avattunk Fertőújlakon, ahol szintén erdei iskolai és nyári tábori foglalkozásokat tartunk. Mindezek mellett Ötészmajorban a „Hanság Élővilága” Kiállítás és

az osli Esterházy-madárvárta jelentik azokat a bázisainkat, ahol oktatási tevékenységet végeznek kollégáink. Évente hét-nyolcezer gyerek vesz részt nálunk különböző környezeti nevelési programjainkon 1991. óta

Az oktatási intézmények közül minden képzési szint – általános iskolák, középiskolák, főiskolák és egyetemek – igénybe vette környezeti nevelési, illetve szakképzési jellegű szolgáltatásainkat. Az állandó kapcsolatban álló intézményekkel az évek során megkötött szakmai együttműködési megállapodások száma meghaladja a hatvanat. Az elmúlt évek eredményei között könyvelhetjük el, hogy a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézettel együttműködve általános és középiskolában tanító pedagógusok részére akkreditált tanártovábbképzést indítottunk. További előrelépést jelentett a nemzeti park erdei iskolai oktatási programjának minősítése (2008), amely egyes pályázati források jobb kihasználásának lehetőségét, valamint a programjainkat látogatók irányába minőségi garanciát is jelent egyben.

Ötödik éve Igazgatóságunk szervezésében és irányításában régiós természetvédelmi csapatvetélkedőt vezénylünk az iskolás korosztály számára végig a tanév során „Leselkedő” címmel, melyen százak indulnak minden évben.

IV.1.3.6. Idegenforgalmi tevékenység

A területeink a vidék egyik fő turisztikai vonzerejévé váltak a kiépített bemutatóhelyeknek és az ökoturizmus iránti növekvő érdeklődésnek köszönhetően. A kezdeti néhány ezres látogatószám éves szinten ma már meghaladja a százezres nagyságrendet. A látogatottság növelésében komoly szerepet játszott az elmúlt évek programkínálati, ismeretterjesztési és infrastrukturális fejlesztése is, melyet nagyrészt pályázati forrásokból sikerült megvalósítani.

Így sokadik éve tudunk kínálni természetismereti programokat, túravezetéseket úgy a Fertő-tájon, mint a Hanságban nemcsak a hozzánk érkező csoportoknak, hanem kifejezetten az egyéni látogatók számára is. A turisztikai főszezonban (május-szeptember) ezrek vesznek részt ezeken a programokon (kenuzás a nádasban, hajnali madárles, kalandos Hany). E programok sikeréhez hozzájárult az egyre jobb helyi és térségi marketingmunkánk (honlap, jó napi kapcsolat a térségi szállásadókkal, helyi expokon részvétel).

A kiépített ökoturisztikai infrastruktúra 1991-től, gyakorlatilag a 0-ról indulva az alábbiak szerint fejlődött:

aszfaltozott kerékpárút (Fertő-táj): 35 km, kerékpározható erdészeti út (Szarhalom, Hanság): 54 km

túraútvonalak hossza (Soproni TK, Szarhalmi-erdő): 110 km

terepi tájékoztatótáblák száma: (Soproni TK, Fertő-táj, Hanság): 22,

kilátók (Soproni TK, Fertő-táj, Hanság), madármegfigyelő tornyok száma: 9

tanösvények száma: 7

információs anyagok, térképek, túrasegédletek: több tucat

2007-ben új látogatóközpontot avattunk Fertőújalkon.

A továbblépés lehetőségét biztosíthatja az osztrák oldali társ nemzeti parkunkkal a tavalyi évben elkészített közös hét éves ökoturisztikai fejlesztési terv megvalósulása.

Védett terület	Látogatók száma
Fertő-Hanság Nemzeti Park	kb. 200 000 fő/év
Soproni Tájvédelmi Körzet	kb. 80 000 fő/év
Soproni Botanikus Kert TT	kb. 5 000 fő/év

Bécsi-domb TT	nincs adat
Liget-patak menti TT	nincs adat
Ikva-patak menti TT	nincs adat

IV.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett tevékenységek bemutatása

IV.2.1. Védetté nyilvánítások befejezése

1. Ebergőci láprét Természetvédelmi Terület (48,9 hektár)
2. Iváni szikések Természetvédelmi Terület (96,4 hektár)
3. Várbalogi héricses Természetvédelmi Terület (50,0 hektár)
4. Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.-II. (207,0 hektár)
5. Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése I.-II. (114,5 hektár)

IV.2.2. Élőhely-rekonstrukciók

6. Osli-Hany – Királytó - Hosszúdomb élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció tervezése megtörtént. A rekonstrukcióval érintett terület kiterjedése 1322 hektár.

7. Királytói duzzasztó helyreállítása

Az Osli-Hany – Királytó – Hosszúdomb élőhely-rehabilitációhoz szükséges vízszint biztosítása érdekében a vízügyi kezelésben lévő műtárgy rekonstrukciója.

8. Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárka állománya élőhelyi állapotának megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra. A terv megvalósítása egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak közösségi jelentőségű nagy tűzlepke, lápi szitakötő és díszes légivadász számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni.

A terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkotort) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt.

9. Fertői nádasok vízutánpótlását biztosító csatornarendszer kotrása

Az elhúzódozó aszály miatt már állandósuló tartósan alacsony nyári vízállás következtében a nyílt víztől távolabb eső nádasokba nyáron már nem jut be az oxigéndús víz az öblözetekből, emiatt pangóvizek alakulnak ki és a nádas megritkul. A víznek a nádasok belső részeire jutását a 50-es években kialakított 250 kilométer hosszúságú csatornarendszer depóniái akadályozzák. Ezt, a nád kiszállításra létrehozott csatornarendszert már hosszú ideje nem használják. 2001-2003 között megkezdtük a főcsatorna kotrását azért, hogy a víz bejuthasson a nádasba. Ezt olyan módon végeztük el, hogy a depóniát 50 méterenként átvágva a víz beáramolhasson a belső nádas állományokba is. 2005-ben Igazgatóságunk támogatásban részesült, amiből megkezdődhetett a teljes hazai csatornarendszer rekonstrukciójának tervezése, a tervek 2006-ban elkészültek. Egyeztetések folynak az Észak-dunántúli

Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatósággal (a Fertő másik kezelőjével) közös pályázat benyújtására.

10. Észak-Hansági láp- és mocsárrétek rehabilitációja

Az Észak-Hanság egykor kiterjedt, több tízezer hektáros, láprétjeiből a lecsapolások és a II. világháborút követő erdősítések után alig néhány száz hektár maradt meg. Ezeket a lápréteket a korábban kialakított lecsapoló rendszer máig szárítja, ami csapadékszegény években különösen káros a természeti értékekre. A korábbi használat (legeltetés) miatt nagy területeken terjed a nem kívánatos rekettyefűz. A kiszáradás másodlagos hatásának tekinthető egyes özönnövények terjedése a területen. A 2001-ben elvégzett felmérések alapján a területen a magas aranyvessző és a selyemkóró jelenti a legnagyobb problémát. Ezek a fajok a rehabilitációval érintett terület mintegy 60%-án vannak jelen nagy tömegben. A rehabilitáció keretében megtörténik az elcserjésedett területek (350 ha) megtisztítása és a lecsapoló csatornarendszer átalakítása (egyes csatornák betömésre vagy lezárásra kerülnek, más csatornák pedig a vízpótlást fogják segíteni).

11. Barbacs-tó rekonstrukciója

A tavat tápláló Keszeg-ér szennyezettsége és a szállított hordalék nagy mennyisége miatt a tó medre nagymértékben feltöltődött és elnádásodott. A hordalék kotrásával és a befolyó vizek minőségének javításával (szűrőrendszer kialakítása) az ökológiai állapot jelentősen javítható, a nyílt vízfelszínnek hosszú távú megőrzése is biztosítható.

12. Fehértó rekonstrukciója

A tavat tápláló Keszeg-ér szennyezettsége és a szállított hordalék nagy mennyisége miatt a tó medre nagymértékben feltöltődött és elnádásodott. A hordalék kotrásával és a befolyó vizek minőségének javításával (szűrőrendszer kialakítása) az ökológiai állapot jelentősen javítható, a nyílt vízfelszínnek hosszú távú megőrzése is biztosítható.

13. Észak-Hansági láperdők vizes élőhely-rekonstrukciója (Figurák és Vesszős-erdő)

Az egykori tőzegtánya területére ültetett égeres az elmúlt 50 év alatt gyönyörű égerlappá alakult. A Vesszős-erdő a Hanság egyik ősi erdeje, amely a lecsapolások előtt is erdő volt. A területek a Hanság egyik legjelentősebb mocsári béka szaporodó helye (1 000 000 egyed), azonban az elmúlt évek szárazsága, illetve a területet övező csatornák kotrása miatt a láp jelentős része kiszáradt. A kiszáradás miatt a magas aranyvessző tömegesen terjed a területen és a kétéltűek szaporodó helyeiként szolgáló mélyedések már kora tavasszal kiszáradnak, ami a szaporulat pusztulását okozza. A rehabilitáció legfontosabb feladata a területre jutó csapadék megtartása és a kiszáradás megakadályozása, a lecsapoló csatornák betömésével, illetve elzárásával. A rehabilitálandó terület kiterjedése 1000 hektár.

14. Dél-Hansági láperdők vizes élőhely-rekonstrukciója (Csikos- és Király-éger, Bikafej)

A dél-hansági láperdők (éger- és fűzlápok) több területen a kiszáradás jeleit mutatják. A Csikos-éger és a Bikafej erdőtömbjében tömegesen terjed a kúpvirág (*Rudbeckia laciniata*) és a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) kiszorítva a védett harasztfajokat az aljnövényzetből. A terület jó részén megszűntek a kétéltűek szaporodását biztosító időszakos vízállások. A láperdők területén azonban még ma is jelen vannak a társulások természetes fajai és megfelelő beavatkozásokkal a jelenlegi kedvezőtlen folyamatok még könnyen megfordíthatók. A rehabilitáció legfontosabb feladata a területre jutó csapadék megtartása és a

kiszáradás megakadályozása, a lecsapoló csatornák betömésével, illetve elzárásával. A rehabilitálandó terület kiterjedése 500 hektár.

15. A római halastavak rehabilitációja (Sopronkőhida)

A sopronkőhidai fegyintézet közelében fekvő, a múlt század közepén felhagyott tavakat elszennyezte és feltöltötte a börtön évtizedeken keresztül erre vezetett szennyvize. A szennyvízkezelés megnyugtató megoldásával megszűnt a további szennyezett hordalék lerakása. A terület környezeti kármentesítése érdekében Igazgatóságunk kezdeményezte a kármentési kötelezés kiadását és tervezi a környezeti kármentesítés elvégzését és a tavak vizes élőhelyrekonstrukció útján történő revitalizálását (5 hektár).

16. Védett területen lévő szántók visszagyepesítése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park észak-hansági területein 56 hektár olyan szántó (részben gyep művelési ágú) található, amelyek gyepek közé ékelődnek be. Ezeken a szántóföldi gazdálkodással már felhagytak és megindult a területek spontán visszagyepesedése. A szántóföldi művelés felhagyása után azonban nem történt meg a termőföld eldolgozása. Emiatt, illetve a vaddisznók túrása miatt a területek kaszálása nem lehetséges és így az özönnövények (parlagfű, magas aranyvessző, selyemkóró) akadálytalanul terjedhetnek. Ez nemcsak az egykori szántók, hanem a környező értékes gyepeket is veszélyezteti. A visszagyepesítést a következő három évben tervezzük elvégezni.

17. A Kistóalmi láprét rekonstrukciója

A Kistóalmi láprét (Sopron 035, 037/ hrsz, 6,8 hektár) Magyarország egyik legértékesebb láprétje. A lápréten élő két fokozottan védett faj (*lápi hizóka*, *hagymaburok*) közül előbbi csak itt fordul elő hazánkban. Kizárólag a lápréten fordul elő a halvány ujjaskosbor. Az említett fajok mellett számos más védett növény és állatfaj is előfordul a területen. Az elmúlt években a láprét egy része a kiszáradás jeleit mutatja, emellett a terület erősen benádasodott. A láprétet számos antropogén hatás veszélyezteti, így például a mellette elhaladó kerékpárút, a környező területek beépítése, nitrogénvegyületek bemosódása a szomszédos akácospól. A jelenleg ismert veszélyeztető tényezők miatt a láprét kiemelten értékes élővilága néhány év alatt elszegényedhet, hosszú távon pedig pusztulása biztosra vehető. A teljes rekonstrukció keretében megvásárlásra kerülnek a láprét magánkézben lévő területei, biztosítjuk a terület vízellátását és megszüntetjük a területet veszélyeztető tényezőket (illegális hulladékelhelyezés, kerékpárút, akácos).

IV.2.3. Fajvédelmi tevékenység

18. A Rákosi vipera védelme (Vipera Rezervátum kialakítása)

A rákosi vipera hazánk legveszélyeztetettebb gerinces állata, amelynek két populációja közül az egyik a Hanságban maradt fenn. Az állomány összeomlását az élőhelyek beszűkülése, elsősorban a korábbi gyepek beerdősítése, továbbá elgyomosodása okozta. Ezek ma is fenyegetik, ma már igen kis kiterjedésű élőhelyeken tud a rákosi vipera fennmaradni. A vipera rezervátum kialakításával az alkalmas táplálkozó- szaporodó- és telelőhelyek biztosításával kívánjuk javítani a fennmaradás esélyét.

19. Veszélyeztetett növényfajok állományának védelme

A boldogasszony papucs és esetlegesen a hagymaburok védelme érdekében ex situ szaporítás és kiültetés vált szükségessé. Az állományok a jelenlegi helyzetben élőhelyükön már nem védhetők meg. A faj védelme keretében a papucskosbor esetében biztosítjuk a megmaradt

egyedek virágainak megtermékenyítését, az érett magok egy részéből pedig üvegházi körülmények között nevelünk fel egyedeket, amelyeket aztán kiültetünk az eredeti élőhelyre. A hagymaburok esetében szintén szükségessé válhat az ex situ szaporítás. Mindkét faj élőhelye kiemelt őrzési feladat.

20. Fertőparti kétéltű-hüllő védelmi rendszer folyamatos bővítése

A Fertő kétéltű és hüllő állományainak telelőhelye a Fertőmelléki-dombsor erdeiben van. Az őszi vonulás során az állatoknak át kell szelniük a part mentén húzódó közutat, majd tavasszal a szaporodóhelyekre történő vonulás során újra. A forgalom okozta pusztulások mérséklése érdekében kiépített rendszer további bővítést igényel, mivel a kritikus szakasznak csak egy részét sikerült biztonságosra kialakítani. A rendszer kibővítését mintegy 400m hosszan szeretnénk megvalósítani. Jelenleg a tervezés folyik.

21. Veszélyeztetett állatfajok visszatelepítése és szaporítása a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban (lápi póc stb.)

A Hanságban az elmúlt évtizedekben drasztikusan lecsökkent lápi póc és réti csík állomány megsegítésére – biztonsággal megoldható, állandó vízellátású élőhelyen – szaporodó állomány kialakítását tervezzük (pl.: Osli határában a Fövényes-tó). A szaporodó helyet tözeges aljzaton, dús gyökerező és lebegő hínár (pl.: kolokán) állománnyal fogjuk kialakítani. A természetes élőhelyek vízellátásának biztosítása után a szaporulat kihelyezésével az eredeti állományok visszatelepítése és az eredmény nyomon követése is megvalósul. Ugyanezen élőhelyen a lápi szitakötő állomány is megtelepíthető.

IV.2.4. Infrastruktúra fejlesztése

IV.2.4.1. Természetmegőrzés és kezelés

22. Téli szállások és bikanevelő telep kialakítása a Hanságban és a Fertő mentén

A fertői és hansági gyepterületek és élőviláguk hosszú távú fenntartása ma csak abban az esetben lehetséges, ha a gyepek kezelését az Igazgatóság saját eszközökkel és állatállománnyal szelíd tájgazdálkodást végez. E tevékenység a letéteményese a gyepterületek biológiai sokféleségének, illetve a biodiverzitás növekedésének, egyúttal megoldási utat kínál az agresszíven terjeszkedő különböző tájidegen növényfajok visszaszorítására. Ennek helyi infrastruktúrája részben megfelelő, részben meg kell teremteni. A Hanságban megvásárlásra került egy egykori major helye. Itt biztosítani kell a kerítés kialakítását, az itatási lehetőséget (kutak fúrása), a villanyt és melegedő helységet a személyzet számára. A fehértői telelőhelyen biztosítani kell a téli itatás és az etetés feltételeit. A fertői bikanevelő telep kialakítása már megkezdődött, de további fejlesztésekre van még szükség. Így el kell végezni a majorság rekonstrukcióját Sarród – László-majorban.

23. Halászati eszközök beszerzése, cseréje

Az Igazgatóság 2004-ben az ÉduKöVizIg-gel közösen megszerezte a Fertő-tó halászati jogát. A megszerzett halászati jogának természetvédelmi célú gyakorlásához szükséges eszközállományt meg kell teremteni és folyamatosan fejleszteni szükséges. A fejlesztés keretében a haltelepítéshez szükséges eszközök (csónak, tartályok) kerülnek beszerzésre, illetve a halállomány állapotának nyomon követéséhez szükséges halászati eszközök (1db nagy teljesítményű halászgép, műanyag csónak, hálók, varsák) beszerzését és cseréjét biztosítjuk. Mindezek révén Igazgatóságunk képes lesz annak a követelménynek megfelelni, hogy a nemzeti parki vizeinkben az őshonos hazai halfajok térnyerését elősegítsük.

24. Mezőgazdasági géppark fejlesztése

A gyepterületek és élőviláguk hosszú távú fenntartása ma csak abban az esetben lehetséges, ha a gyepek kezelését az Igazgatóság saját eszközökkel és állatállománnyal végzi. A természetvédelmi kezelést végző gépparkot fejleszteni kell. A fejlesztés keretében cserjeirtó gépsor (a tájidegen fajokkal elcserjésedett Fertő-menti és hansági gyepek visszaállítása végett), illetve a természetvédelmi kezelésben lévő árkok partjának kaszálását biztosító karos kaszálógépek lesznek beszerezve. A fejlesztés során biztosítjuk a meglévő géppark elhasználandó eszközeinek (pl. szárzúzók és traktorok) cseréjét.

25. Kármentesítés

Az igazgatóság kezelésében lévő területeken a korábbi évtizedekben keletkezett és eddig feltárt környezeti károk (erős talajszennyezés) megszüntetése kívánatos. Kármentesítés szükséges a sarródi László-major és a sopronkőhidai egykori római halastavak területén a összesen mintegy 20 hektáron.

26. Korszerű trágyalé kezelő rendszer beszerzése

Az EU előírásoknak megfelelő trágyakezelő rendszer kialakítása szükséges a régi magyar háziállatok téli szálláshelyein (Sarród és Fehértó), és a karámokban keletkező trágya szakszerű, előírásoknak megfelelő kezelése, illetve csurgalékvíztartály építése is a megoldandó feladatok között van.

27. Vadgazdálkodási berendezések beszerzése, cseréje

A saját kezelésben lévő vadászterületek kezeléséhez szükséges elhasználandó eszközök, berendezések (befogók, lesek stb.) cseréje, bővítése. Mindez a vadállomány, mindenekelőtt a róka, a vaddisznó és a varjúfélék állományának szabályozása a veszélyeztetett fajok állományának fenntartása érdekében elengedhetetlen.

IV.2.4.2. Természetvédelmi oktatás-nevelés

28. Hansági fogadó központ kialakítása

A hansági védett területek bemutatásának helyet biztosító épület (Öntésmajor) felújításra és átalakításra szorul. Az egykori iskola épületének egy része folyamatosan süllyed, rekonstrukciója halaszthatatlan. Az épület átalakítási tervei elkészültek.

29. Oktatási eszközök fejlesztése

A természetvédelmi oktatás-neveléshez szükséges felszerelések (terepi és tantermi oktatási eszközök) folyamatos fejlesztése. A fejlesztés keretében új távcsövek, kerékpárok, kenuk, illetve projektorok, szemléltető eszközök lesznek beszerezve.

IV.2.4.3. Idegenforgalom és közönségkapcsolat

30. Hansági kiállítások felújítása (Öntésmajor, Esterházy-madárvárta)

A nemzeti parknak a Hanság élővilágát bemutató kiállításai a 70-es és 80-as években készültek. A kiállítási anyag mára elöregedett és nem felel meg a kor követelményeinek. A kiállítások felújítását mihamarabb el kell végezni.

31. A fertőrákosi információs központ kialakítása a Kőfejtőben

A fertőrákosi kőfejtő része a nemzeti parknak. Látogatottsága jelentős, így célszerű egy kisebb információs központot kialakítani a nemzeti park kulturális és természeti értékeinek bemutatására. A fejlesztést a tulajdonos önkormányzattal közösen tervezzük elvégezni.

32. Természetvédelmi bemutató majorság kialakítása Lászlómajorban

A Fertő-Hanság Nemzeti Park régi magyar háziállat állományának élményszerű bemutatása végett, az egykori Esterházyak Sarród-Lászlómajorban lévő majorsági központjukban egy természetvédelmi bemutató majorsági központ kialakítását tervezzük. A látogatók itt interaktív módon ismerkedhetnek meg a régi magyar háziállatokkal, továbbá más interaktív szolgáltatások (pl. gazdálkodástörténeti, természetvédelmi kiállítások) várják őket.

33. Kilátó építése a Balfi-dombsoron

A Fertő-Hanság Nemzeti Park természetvédelmi értékeinek bemutatása során korábban a Fertőmelléki-dombsor nem kapott kellő hangsúlyt. A kiemelkedően jó tájképi adottságú védett területen egy új, korszerű kilátó építését tartjuk szükségesnek.

34. Információs tábla kihelyezése a Liget-patak menti TT és a Bécsi-domb TT területén

Az újonnan létrehozott természetvédelmi terület védett értékeinek bemutatását szolgáló információs táblák kihelyezése.

IV.2.4.4. Természetvédelmi Őrszolgálat

35. Dél-Hansági őrszolgálati hely fejlesztése (Esterházy Madárvárta)

A természetvédelmi őrszolgálati hely korszerűsítése és felújítása a Csíkos-éger közelében. Az Esterházy Madárvártán szükséges az elektromos hálózat teljes cseréje, a fűtés biztosítása és a bútorzat teljes cseréje.

36. Fehértói szolgálati hely felújítása, felszerelése

A természetvédelmi őrszolgálati hely korszerűsítése és felújítása (tető javítása, festés, korhadás elleni védelem) a Fehér-tó mellett.

37. Fertőrákosi szolgálati hely felújítása

A természetvédelmi őrszolgálati hely korszerűsítése és felújítása (zuhanyzó kialakítása, tető javítása, festés, korhadás elleni védelem) a Fertőrákosi-öbölben.

38. Nyéki-szállás őrhelyének felújítása

A természetvédelmi őrszolgálati hely korszerűsítése és felújítása (tető javítása, festés, patkány elleni védelem, padok cseréje) Mekszikópusztán.

V. Pannonhalmi Tájegység

V.1. Helyzetértékelés

V.1.1. Védett természeti területek

V.1.1.1. Területi adatok

Név	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	8271,5	63,9
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	25,6	0
Összesen:	8297,1	63,9

V.1.1.2. Művelési ágak szerinti megoszlás

Egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek művelési ág szerinti összetétele (hektár)

Művelési ág	Szántó	Gyep	Szőlő, Kert, Gyüm.	Nádas	Halastó	Erdő	Kivett	Összesen
Pannonhalmi TK	445,8	355,4	51,3	15,4		6692,7	711,0	8271,6

V.1.1.3. Tulajdonviszonyok

Tulajdoni forma	állami tulajdon idegen kezelésben	állami tulajdon NPI kezelésben	nem állami tulajdon (ha)				Összesen
			gazdasági társaságok	önkormányzatok	szövetkezeti területek	természetes személyek	
Pannonhalmi TK	6885,8	237,9	55,0	53,9	42,2	996,8	8271,6

V.1.1.4. Természeti állapot ismertetése

Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet

A tájvédelmi körzet négy, jellegében teljesen különböző területrészre osztható. A kislalföldi meszes homokpuszta (Gönyüi lőtér, Bönyi-erdő, Herkályi-erdő) területét nyílt és zárt homokpusztagyepek, homoki tölgyesek jellemzik, de jelentős kiterjedésben találunk itt faültetvényeket (akácok, erdei és fekete fenyvesek) és degradált, bolygatott területeket (katonai használat). Az Erebe-szigetek spontán kialakult puhafaligetei egyben erdőrezervátum magterületnek is minősülnek. A Holt-Marcál árterében az erősen eutróf jellegű holtág mentén

puhafaligetek és ártéri mocsárrétek dominálnak. A Ravazdi-dombság természetes növénytakaróját gyertyános-tölgyesek és cserések alkotják, de itt is jelentős kiterjedésben találunk faültetvényeket. A dombság értékes közösségeit alkotják az egykor legeltetett sztyepprétek és a homoki, illetve löszgyepek.

Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület

A Pannonhalmi Arborétum az apátság botanikus kertje, elsősorban mint természeti emlék jelentős. Az idős fák és sűrű cserjések azonban sok védett fajnak, főleg madaraknak nyújtanak értékes élőhelyet.

V.1.2. Natura 2000 területek

• Péri repülőtér	HUFH20007	214,0 hektár
• Pannonhalmi-dombság	HUFH20008	7 555,0 hektár
• Gönyüi homokvidék	HUFH20009	2 021,8 hektár

V.1.3. A védetté nyilvánítás óta megvalósított intézkedések és azok eredménye

V.1.3.1. Természetmegőrzési tevékenység

Fajvédelem

- Méhbangó

2005-ben került elő a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta.

- Pókbangó

A nagyszentjánosi állomány évek óta stabil, 50-60 tő között változik. 2008-ban újabb lelőhelye került elő szintén Nagyszentjános határában az ún. Ácsi-gyepek területén. E területen is felmértük az állományt, ahol 23 példányt találtunk.

- Kerecsensólyom

A tájegység területén felmérésre került a faj állománya, amit a 2000. évtől kezdődően folyamatosan monitorozunk. Ezzel párhuzamosan biztonságos műfészkek kihelyezésével (8 db-ot helyeztünk ki) és a péri ürgeállomány hosszútávú védelmének megszervezésével is segítettük a faj fennmaradását. 2006-tól ezen a területen is folyik a „Kerecsensólyom védelme a Kárpát-medencében” LIFE projekt.

- Ürge

A tájegységben az egyetlen jelentős állománya a péri reptéren van. Ez a korábban sport célokat szolgáló repülőtér jelentős fejlesztéseken esett át az elmúlt 5 évben, a korábbi füves helyett betonozott kifutópálya épült. Itt az érintett ürgeállomány áttelepítésével (400 példány), a gyepterület hosszútávú megoldásával és a teljes repülőtér Natura 2000 területtelé nyilvánításával biztosítottuk a faj fennmaradását.

V.1.3.2. *Vagyonkezelési tevékenység a tájegység területén*

Gyepgazdálkodás és állattenyésztés

A területen található természetvédelmi kezelésben lévő gyepek a Holt-Marcál mentén helyezkednek el. Ezeket a gyepeket az igazgatóság haszonbérletbe adja vagy bér munkával végezteti el a természetvédelmi szempontból szükséges kezeléseket (kaszálás).

V.1.3.3. *Természetvédelmi infrastruktúra*

Védett terület	Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	Pannonhalmi Arborétum TT
Látogatóközpont	Nincs	Nincs
Bemutatóhely	TK központ (közös a KAEG Zrt-vel) Madár-megfigyelőhely (Holt-Rába)	Arborétum
Oktatóközpont, táborhely	TK központ (közös a KAEG Zrt-vel)	Nincs
Tanösvények száma, megnevezése	Ravazdi Pannonhalmi Holt-Rába (közös kezelésben a Reflex Egyesülettel)	Nincs
Hatósági tábla	57% táblázottság (70 db)	100% táblázottság (3db)

V.1.3.4. *Oktatási tevékenység*

A tájegységben az Igazgatóság a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.-vel közös működtet erdei iskolát Ravazdon 2000 óta. Éves szinten 5-600 diák vesz részt itt erdei iskolai és nyári tábori foglalkozásokon.

Kollégáink ugyancsak fogadják a diákokat terepi túravezetésekben is (200-300 fő/év), kijárnak a térség iskoláiba előadásokra, természetvédelmi jeles napok alkalmával nyílt programokra (évente 15-20 alkalommal).

Továbbá három tanösvény fogadja a diákcsoportokat a területen.

V.1.3.5. *Idegenforgalmi tevékenység*

A terület látogatottsága rendkívül alacsony, ami természetvédelmi szempontból alapvetően nem probléma. Egyes területek látogatottságának növelésével (azokon a területeken, ahol ez nem okoz természetvédelmi problémát) azonban a természetvédelem térségbeli elfogadottsága jelentősen növelhető lenne.

Védett terület	Látogatók száma
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	kb. 20 000 fő/év
Pannonhalmi Arborétum TT	kb. 15 000 fő/év

V.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett tevékenységek bemutatása

V.2.1. Védetté nyilvánítások befejezése

39. Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése

Előrehaladott állapotban van a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (692,8 ha), amely a Gyórszentiváni gyakorlóteret, a győrújbaráti Józán-völgyet és néhány kisebb écsi zárványterületet foglal magában.

V.2.2. Élőhely-rekonstrukciók

40. Gönyüi lőtér és gyórszentiváni gyakorlótér rehabilitációja

A katonai használatban lévő védett és védelemre tervezett területek a kisalföldi meszes homokpuszta utolsó menedékhelyei. A katonai használat intenzitásának (csökkenés) változása miatt a területen gyorsan terjednek egyes özönnövények (selyemkóró, magas aranyvessző, bálványfa, akác), illetve jelentős a területen az illegális hulladéklerakás. A katonai használat miatt számos olyan ma már használaton kívüli objektum (tank beállók, épületek stb.) található, amelyek megtartása már nem indokolt. A gönyüi lőtér és a gyórszentiváni gyakorlótér sürgős rehabilitációja nélkül ezen területek élővilágának jelentős része néhány éven belül megfordíthatatlanul el fog pusztulni. A lőtér és a gyakorlótér területének jelentős része (>60%) közösségi jelentőségű élőhely. A helyreállítandó terület kiterjedése 600 hektár.

41. Felpéci borókás területén gyepterületek rehabilitációja

A felpéci borókás területén a gyepek kiterjedése az elmúlt évtizedekben az özönfajok (bálványfa, akác) terjedése miatt jelentősen lecsökkent. A felpéci borókás területének legnagyobb része természetvédelmi kezelésben van. A gyepterületek megőrzése érdekében mihamarabb meg kell kezdeni az özönfajok eltávolítását és a gyepek helyreállítását. A probléma, nagysága miatt, a természetvédelmi kezelés keretei között már nem kezelhető. A terület helyreállítását egy nagyobb beavatkozás során kell elvégezni. A 3 hektáros területen a beavatkozásokat a tervek elkészülte után pályázati források bevonásával kívánjuk elvégezni.

V.2.3. Fajvédelmi tevékenység

42. Mocsári teknős számára tojásrakó helyek kialakítása a Holt-Rába mentén

A Holt-Rába mentén az egyre intenzívebb horgászat és a 80-as években épített horgásztanyák miatt a mocsári teknősök szaporodóhelyei lassan eltűntek. A feladat keretei között az igazgatóság kezelésében lévő, a holtág melletti területen tojásrakó helyeket (10 db) alakítunk ki.

43. Partfalak felújítása, fenntartása és a felújítás támogatása a Ravazdi-dombság területén

A Ravazdi-dombság partfalainak nagy része magántulajdonban vagy önkormányzati kezelésben van. A 2 éve elvégzett gyurgyalag és parti fecske felmérés során kijelölésre kerültek azok a partfalak, ahol beavatkozás szükséges. A leomlott partfalakat hidraulikus markolóval függőlegessé kell alakítani mintegy 300 m hosszúságban. Ezekben a területeken az igazgatóság maga vagy a tulajdonos közvetlenül végezné el a partfalak felújítását.

V.2.4. Infrastruktúra fejlesztése

V.2.4.1. Természetvédelmi oktatás-nevelés

44. Tanösvény létesítése a kisalföldi meszes homokpuszta területén

A kisalföldi meszes homokpuszta területén jelenleg nincs a terület természeti értékeit bemutató tanösvény.

45. A ravazdi oktatóközpont oktatási eszközeinek fejlesztése

A ravazdi oktatóközpont fejlesztésre szorul. Egyrészt a belső berendezés, másrészt a diákok terepi közlekedését és a terepi megfigyelést segítő eszközökről van szó.(bútorok, kerékpárok, távcsövek, 2 db projektor, 2 db laptop, stb.) A fejlesztésre határon átnyúló EU-s források jelenthetnek fedezetet.

V.2.4.2. Idegenforgalom

46. Információs táblák kihelyezése a védett területeken (Gönyű-Gyórszentiván 3 db, Holt-Rába 2db, Ravazdi-dombság 5 db)

A terület irányított látogatottságát segítik új terepi információs táblák kihelyezése. Az összesen 10 db táblára határon átnyúló EU-s források jelenthetnek fedezetet.

VI. Szigetközi Tájegység

VI.1. Helyzetértékelés

VI.1.1. Védett természeti területek

VI.1.1.1. Területi adatok

Név	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	9681,7	1426,6
Összesen:	9681,7	1426,6

VI.1.1.2. Művelési ágak szerinti megoszlás

Egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek művelési ág szerinti összetétele (hektár)

Művelési ág	Szántó	Gyep	Szőlő, Kert, Gyüm.	Nádas	Halastó	Erdő	Kivett	Összesen
Szigetközi TK	653,8	543,2	1,3	311,2	1,7	5916,3	2254,3	9681,8

VI.1.1.3. Tulajdonviszonyok

Tulajdoni forma	állami tulajdon idegen kezelésben	állami tulajdon NPI kezelésben	nem állami tulajdon (ha)				Összesen
			gazdasági társaságok	önkormányzatok	szövetkezeti területek	természetes személyek	
Szigetközi TK	6762,3	736,7	103,2	96,8	760,2	1222,5	9681,8

VI.1.1.4. Természeti állapot ismertetése

Szigetközi Tájvédelmi Körzet

A Duna hazai felső szakaszát, a szigetközi ágrendszer és a Mosoni-Dunát foglalja magába a TK. A terület természeti képét a földrajzi és vízrajzi adottságokon túlmenően alapvetően meghatározza a Duna szlovák fél általi egyoldalú elterelése, illetve a károk mérséklésére kialakított vízpótló rendszer.

A tájegység legfontosabb természeti értékei főként az áramló vizekhez és csatlakozó holtágakhoz, morotvákhoz kötődő vízi és vízparti közösségek, a gazdag hal és vízi gerinctelen fauna, lápi és mocsári gyepek és erdőtársulások alkotják.

VI.1.2. Natura 2000 területek

• Szigetköz	HUFH30004	17 184,8 hektár
• Mosoni-sík	HUFH10004	13 209,0 hektár

VI.1.3. A védetté nyilvánítás óta megvalósított intézkedések és azok eredménye

VI.1.3.1. Természetmegőrzés

Fajvédelem

- Méhbangó

A méhbangó élőhelyén (sudár rozsnokos gyepek), kaszálás felhagyása után sűrű veresgyűrűs som cserjeszint alakult ki. Az Igazgatóság a terület vagyongazdálkodójának (Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.) jóváhagyásával a méhbangó élőhelyet és környékét folyamatosan tisztítja meg a somtól.

- Hangyaboglárka-fajok (*Maculinea teleius* és *M. nausithous*)

A Vörös-réten a hangyaboglárkák számára kedvező ökológiai állapotot tartunk fenn a terület megfelelő módon és időben történő kaszálásával.

- Ragadozómadár védelem

A területünkön előforduló kerecsensólyom, parlagi sas, rétisas, barna kánya, darázsölyv, illetve az életmódja miatt itt tárgyalt fekete gólya és holló védelme érdekében évről évre felmérjük a fészkeket, a fajok védelmének fontos része a műfészkek kihelyezése (5db), a légvezetékek szigetelése és a területen gazdálkodókkal való folyamatos együttműködés.

- Északi pocok (*Microtus oeconomus*)

A Lipóti morotva vízpótlását időszakos elárasztásokkal végezzük. Ez az északi pocok mellett más fajok számára is kedvező, sekély vizű élőhelyeket eredményez.

Élőhely-rekonstrukció

A Szigetközben a Duna elterelésének ismert problematikája miatt jelentős vizes élőhelyrekonstrukció az ÉDUKÖVIZIG által kialakított és az Igazgatósággal egyeztetett módon üzemeltetett hullámtéri és mentett oldali vízpótló rendszer (Felső-Szigetköz). Ennek lényege, hogy fenékküszöbökkel és zárásokkal biztosítja a víz bejutását és áramlását az ágrendszerben és a mentett oldali csatornában. A vízpótló rendszerbe bekapcsoltuk a hullámtéri bányatavakat és gödröket, amelyek halbölcsöként is funkcionálnak. Közel 2500 hektár szigetközi védett terület érintett a vízpótló rendszerrel.

VI.1.3.2. Vagyongazdálkodási tevékenység a tájegység területén

Gyepgazdálkodás és állattenyésztés

A területen található igazgatósági kezelésben lévő gyepterületeket (kizárólag azokat, amelyek fenntartásához a kaszálás szükséges) az Igazgatóság a térségbeli gazdálkodókkal együttműködve, bér munkában kezeli. A természetvédelmi kezelés célja elsősorban a gyepek állapotának megőrzése, egyes területeken pedig az özönfajok elleni védekezés.

Erdőgazdálkodás

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet erdőállományaiban a KAEG Zrt. Mosonmagyaróvári és Győri Erdészeti gazdálkodnak. Kisebb területek magángazdálkodók és termelőszövetkezetek tulajdonában és kezelésében vannak. Igazgatóságunk 535 hektár saját kezelésű erdejében, zömmel TSZ-ektől átvett nemes nyarasokban, az esedékes erdőművelési és erdőhasználati munkákat magánvállalkozókkal végezteti. Az erdőgazdálkodási tevékenység során az idegenhonos fafajokból álló erdőrészek letermelése után a felújítás őshonos fafajokkal történik. Mind az erdőgazdasági, mind a természetvédelmi kezelésben lévő erdőkben a természetvédelmi cél a természetes erdőközösségek helyreállítása, illetve megőrzése.

VI.1.3.3. Természetvédelmi infrastruktúra

A tájegység természetvédelmi infrastruktúrájának kiépítettsége alacsony szintű, nincs a terület természetvédelmi értékeit bemutató látogatóközpont és a tanösvények, illetve a bemutatóhelyek száma is alacsony. A tájegységben jelentős fejlesztésekre van szükség.

A tájegység irodai infrastruktúrája gyengén felszerelt, az őrszolgálati állomáshelyként is funkcionáló lipóti Gátórháznak még telefonos hálózata sincs.

Védett terület	Szigetközi Tájvédelmi Körzet
Látogatóközpont	Nincs
Bemutatóhely	Öntéstó (Madármegfigyelőhely) Lipóti-holtág (Madármegfigyelőhely)
Oktatóközpont, táborhely	Gátórház (Lipót – TK központ)
Tanösvények száma, megnevezése	Szigetközi Kerékpáros Túraútvonal (közös kezelésben a Reflex Egyesülettel)
Hatósági tábla	41% táblázottság (52 db)

VI.1.3.4. Oktatási tevékenység

A Szigetközben a természetvédelmi oktatási tevékenység az elmúlt hét évben megrendezett nyári táborokban (Lipót) és a térségbeli iskolákkal kötött megállapodások alapján történik. Az oktatási tevékenység fejlesztését elsősorban az infrastruktúra (tanösvények, oktatóközpontok) és a személyzet hiánya gátolja. Jelenleg a lipóti táborhelyen nyári szállást üzemeltet igazgatóságunk, ahol a táborainkat szervezzük, éves szinten 200-250 fő részvételével.

VI.1.3.5. Idegenforgalmi tevékenység

A Szigetközt évente több tízezer turista, elsősorban a vízi turizmus iránt érdeklődő, keresi fel. Igazgatóságunknak a turizmusra jelenleg még meglehetősen csekély ráhatása van. Tekintve, hogy a vízi turizmus a szigetközi mellékágrendszerben szabályozatlanul folyik, szükségessé vált az érdekelt szervezetekkel egyeztetett hajózó útvonal kijelölése. E vízi útvonal mentén pedig ki kell alakítani a vízi turizmust kiszolgáló létesítmények (kikötők, táborozási helyek stb.) hálózatát. A turizmus természetvédelmi szempontú irányíthatóságát biztosító infrastruktúra további elemeit (pl. bemutatóhelyek, látogatóközpont, tanösvények) ugyancsak ki kell építeni.

Védett terület	Látogatók száma
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	kb. 60 000 fő/év

VI.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett tevékenységek bemutatása

VI.2.1. Védetté nyilvánítások

47. A Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítésének (5923ha) előkészítése megtörtént. 2009-re várhatóan megvalósul a védetté nyilvánítás.

VI.2.2. Élőhely-rekonstrukciók

48. Mentett oldali mocsárrétek rehabilitációja a Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A talajvízszint süllyedése miatt a mentett oldali mocsárrétek többsége kiszáradt és elborította őket a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*). A probléma a területfenntartó kezelések között már nem kezelhető. Az értékes mocsár- és láprétek helyreállítását oly módon kell biztosítani, hogy egy időben történjen meg az özönfajoktól történő megtisztítás és a hidrológiai viszonyok helyreállítása (vízpótló rendszerbe történő becsatlakoztatás) szükséges. Ki kell dolgozni a területek vízpótló rendszerbe történő becsatlakozásának műszaki lehetőségeit, és megvalósítani a terveket.

VI.2.3. Infrastruktúra fejlesztése

VI.2.3.1. Természetmegőrzés

49. A természetvédelmi kezelésben lévő területek fenntartásához szükséges mezőgazdasági géppark megteremtése a Szigetközi Tájegységben

Az állattartás visszaszorulásával a legeltetés és a széna előállításához szükséges kaszálás erősen visszaszorult, a jelentős természeti értéket képviselő gyepterületek fenntartása hosszú távon csak az Igazgatóság saját eszközökkel végzett területkezelésével biztosítható. Ezért legalább egy mezőgazdasági gépsor igazgatósági beszerzése szükséges a területre a védett értékek élőhelyének (védett gyepek) kezelése végett.

VI.2.3.2. Természetvédelmi oktatás-nevelés

50. Szigetközi Természetvédelmi Tábor és Oktatóközpont kialakítása, illetve fejlesztése, felszerelése Lipóton

A meglévő lipóti gátórház alkalmas a nyári táborok és erdei iskolák fogadására, de infrastruktúrája jelentős fejlesztést igényel. Szükséges a befogadóképesség növelése is. A jelenlegi befogadóképességet (20 fő) meg kellene legalább duplázni, és a vizesblokkok, konyha és étkező fejlesztése, illetve kialakítása is fontos. Mindemellett a benti foglalkozásokra egy kisebb tantermet is ki kell alakítani.

VI.2.3.3. Idegenforgalom

51. A Szigetközi Tájvédelmi Körzet központi épületének kialakítása és felszerelése (fogadóközpont, látogató központ stb.)

A Szigetköz bemutatására egy megfelelő helyen kialakított központi épület létesítésére van szükség, amely látogató- és fogadóközpontként funkcionál. A központ elsődleges feladata a

tájégséget látogatók információval történő ellátása, a térségben a turizmus szervezése, a tájégség élővilágának és természeti értékeinek bemutatása.

52. Információs táblák elkészítése, kihelyezése a Szigetközben (10 db)

A Szigetköz természeti értékeit bemutató információs táblák elhelyezése a terület frekventált részein (pl. az elkövetkező években megvalósuló alsó-szigetközi vízpótló rendszer mentén).

53. Kulturált kenus kikötő helyek létesítése a Szigetközi Tájvédelmi Körzetben a vízi túrázók számára

Kijelölt vízi útvonal híján a túrázók az ágrendszerben ma szabályozatlanul közlekednek. A vízi túrázók számára megfelelő jól felszerelt kikötő helyek kialakításával együtt a túraútvonalakat a jellemző, de a forgalmat jobban elviselő területrészekre kell irányítani.

VII. Igazgatóság egészét érintő fejlesztések

VII.1. Központilag végzett tevékenységek helyzetértékelése

VII.1.1.1. Igazgatóság honlapja

Az Igazgatóság saját honlapot működtet, amelynek kiemelt szerepet tulajdonítunk a társadalommal való kapcsolattartásban. Ennek fejlesztése és tartalommal való feltöltése folyamatos.

VII.1.1.2. Természetvédelmi kutatások és monitoring

Elsősorban a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében folytatott monitoring tevékenység jelentős, más kutatási és monitoring programok indítására források hiányában csak erősen korlátozottan volt lehetőség az elmúlt években.

VII.1.1.3. Természetvédelmi Információs Rendszer

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) telepítése és beüzemelése az Igazgatóság szervereire megtörtént. A meglévő adatok feltöltése folyamatosan történik.

VII.1.1.4. Gazdálkodóknak szóló tanácsadás és tájékoztatás

Az Igazgatóság folyamatosan végzi a védett természeti területeken és a Natura 2000 területeken gazdálkodást folytatók tájékoztatását a természetvédelmi előírásokról, illetve az mezőgazdasági támogatásokról. A tevékenység hatékonyabbá tétele érdekében a következő években több fórumot kívánunk tartani, illetve terület-specifikus tájékoztatók elkészítésére van szükség.

VII.2. Az elkövetkező 6 évben tervezett fejlesztések bemutatása

54. Az Igazgatóság központi informatikai eszközeinek fejlesztése

Az igazgatóság központi informatikai hálózata jelenleg megfelelő színvonalú, de a központi eszközök (szerverek, hálózati aktív eszközök) többségét a következő hat évben cserélni kell majd. A hálózat jelenleg 100Mb/s sebességű, de a TIR üzembe helyezésével a hálózati forgalom várhatóan meg fog növekedni, így fel kell készülni az 1000Mb/s sebességű hálózatra való átállásra.

55. Az Igazgatóság gépkocsiparkjának felújítása

Az igazgatóság központi gépkocsiparkjának (1 db kisbusz, 1 db laborbusz, 2 db terepjáró, 2 db személygépkocsi) nagyobb része már ma is elöregedett. Ezek cseréjét a következő években meg kell oldani a feladatok hatékonyabb ellátása érdekében.

A tájegységekben az őrszolgálati feladatok ellátása, a hatósági szakvélemények elkészítése, valamint az ökológiai monitoring tevékenység és élőhelykezelés elvégzéséhez szükséges járművek pótlása, cseréje (8db terepjáró, 2db kisbusz) szintén fontos feladat az elkövetkező évekre.